

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΕΙΨΕΩΣ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (1)

Υπό Δ. ΔΕΛΙΒΑΝΗ

Ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1950 παρουσιάσθη ἐντὸς τῆς διεθνoῦς οἰκονομίας ἔλλειψις πρώτων ὑλῶν, ἡμικατεργασμένων προϊόντων καὶ στερεῶν καυσίμων. Γενικῶς ὅμως γίνεται λόγος μόνον διὰ πρώτας ὕλας μὲ ἀποτελεσμα οἱ μὴ γνῶσται τῶν πραγμάτων νὰ λησμονοῦν τὰ ὑπόλοιπα σπανίζοντα ἀγαθὰ. Σπάνις δὲν ἐνεφανίσθη ὅμως μόνον εἰς τὸν σίδηρον, τὰ μὴ σιδηροῦχα μέταλλα, τὸ θεῖον, τὸν βάμβακα, τὸ ἔριον καὶ τὸ ἐλαστικόν, ἀλλὰ ἐπὶ πλέον εἰς τὸν πολτὸν χάρτου, τὴν ξυλείαν, τὸν ὀπτάνθρακα καὶ τὸν γαιάνθρακα. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ περιλαμβάνονται εἰς τὸν ὄρον πρώται ὕλαι εἰς τὴν ἐπισκόπησιν τοῦ 1950 τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν διὰ τὴν Εὐρώπην.

Θὰ ἐξετάσωμεν ἤδη :

- α) τὰ αἷτια τῆς ἔλλείψεως πρώτων ὑλῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀγαθῶν εἰς μίαν εἰρηνικὴν περίοδον,
- β) τὰ μέσα ἀντιμετώπισεως τῆς ἔλλείψεως,
- γ) τὰς συνεπείας εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν,
- δ) τοὺς παράγοντας ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐπηρεάζονται αὐταὶ εἰς ἐκάστην συγκεκριμένην ἐθνικὴν οἰκονομίαν,
- ε) τὰ ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀπόψεως χαρακτηριστικὰ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας,
- στ) τὰς συνεπείας εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας,
- ζ) τὰς δυνατότητας ἐξουδετερώσεως τῶν ἐξ αὐτῶν δυσμενῶν εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν.

1. Εἰσήγησις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐταιρίαν Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν τὴν 28ην Ἰουνίου 1951.

α'

Ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ἄρκετὰ περίεργον νὰ ὑπάρχη ἑλλειψις πρώτων ὑλῶν, ἡμικατεργασμένων προϊόντων καὶ στερεῶν καυσίμων εἰς περίοδον εἰρηνικὴν. Δὲν πρέπει ὁμως νὰ παραβλεφθῆ ὅτι διανύομεν μίαν περίοδον, ἣ ὁποία μόνον ἀπὸ ἀπόψεως διεθνoῦς δικαίου εἶναι εἰρηνικὴ, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι ἄρκετὰ πολεμικὴ. Εἰς τὴν ἑλλειψιν συνετέλεσαν ἀποφασιστικῶς τρεῖς κυρίως παράγοντες· δηλαδὴ αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις εἰς τὴν Κορέαν, ὁ ἐπανεξοπλισμὸς τῆς Δύσεως ἐν συνδυασμῶ πρὸς σχηματισμὸν ἀποθεμάτων, χάρις εἰς τὰ ὁποία θὰ διευκολυνθῆ ἡ ἀντιμετώπισις παντὸς ἀπροόπτου, τέλος ἡ πρόβλεψις ἀνατιμήσεως τῶν διαφόρων ἀγαθῶν μὲ ἀποτέλεσμα τὴν τεχνητὴν αὔξησιν τῆς ζήτησεως καὶ τὴν τεχνητὴν μείωσιν τῆς προσφορᾶς.

Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὴν Κορέαν δὲν συνεπλάκησαν πολυάριθμοι στρατιωτικοὶ σχηματισμοὶ ὑπὸ τὴν σύγχρονον ἔννοιαν τῆς λέξεως ἡ ὑπ' αὐτῶν κατανάλωσις πολεμικοῦ ὑλικοῦ, ἴδια εἰς τὰ στρατεύματα τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν, ὑπῆρξεν ἀξιόλογος. Ἡ ἀναπλήρωσις τῶν κενῶν τῶν δημιουργουμένων εἰς τὰς ἀποθήκας πολεμικοῦ ὑλικοῦ, ὡς καὶ ἡ προσπάθεια τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς ἱκανοποιήσεως καὶ μελλοντικῆς μεγαλυτέρας ζήτησεως, ἦτο φυσικὸν νὰ προκαλέσῃ μεγαλυτέρας ἀνάγκας πρώτων ὑλῶν καὶ χωρητικότητος πρὸς μεταφορὰν τῶν.

Πολὺ μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν ἐξήσκησεν ὁ ἀρξάμενος ἐπανεξοπλισμὸς τῆς Δύσεως καὶ πρὸ παντὸς ὁ σχηματισμὸς ἀποθεμάτων πρώτων ὑλῶν παραγομένων μόνον εἰς μακρυνὰς χώρας καὶ μάλιστα εἰς τὰς χώρας τῆς Ἐπὶ Ἀνατολῆς. Ἡ μεταφορὰ τῶν ἀπροόπτως μεγάλων ὄγκων εἶχεν ὡς συνέπειαν ὄχι μόνον τὴν ἐντατικωτέραν ἐκμετάλλευσιν τῆς χρησιμοποιημένης χωρητικότητος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ νέου κίνησιν ὄλων τῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1950 ἀργούντων πλοίων. Αὐτὰ ἐχρειάζοντο διὰ κατ' ἐξοχὴν μακροῦς πλόας. Τὰς μεγαλυτέρας ἀγορὰς διὰ τὸν σχηματισμὸν ἀποθεμάτων καὶ διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἐνὸς ταχυτάτου καὶ πλήρους ἐπανεξοπλισμοῦ ἔκαμαν αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς. Εἶναι ἀσφαλῶς ἡ μόνη μεγάλη δύναμις, ἣ ὁποία δύναται νὰ ἀδιαφορήσῃ τελείως διὰ τὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ ἀπόψεως ἰσοζυγίου λογαριασμῶν. Δὲν πρέπει ὁμως νὰ νομισθῆ ὅτι εἶναι τὸ μόνον κράτος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἠῦξῃσεν πολὺ ἡ ζήτησις πρώτων ὑλῶν.

Καὶ αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις εἰς τὴν Κορέαν καὶ ὁ ἐπανεξοπλισμὸς τῆς Δύσεως ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὸν σχηματισμὸν ἀποθεμάτων δημιουργοῦν αὔξησιν τῆς ζήτησεως, ὑπαγορευομένην ἀπὸ τὴν προσπάθειαν ἱκανοποιήσεως συγκεκριμένων ἀναγκῶν. Εἰς τὴν ὥς ἐκ τούτου δημιουργουμένην ἑλλειψιν προ-

στίθεται ὁμως καὶ ἡ τεχνητὴ ἔλλειψις, ὀφειλομένη εἰς τὴν πρόβλεψιν περαιτέρω αὐξήσεως τῆς ζητήσεως καὶ ὡς ἐκ τούτου σημαντικῆς ἀκόμη ἀνατιμήσεως. Ὁ παράγων αὐτὸς εἶχεν ὄλως ἰδιαιτέραν σημασίαν κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ ἀνατίμησις ἦτο ραγδαία, δηλαδὴ πρὸ τῆς ἐποχῆς, ὅπου εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ὠρίσθησαν ἀνώτατα ὄρια τιμῶν. Ὁ καθορισμὸς τούτων, ἡ ἐπιβράδυνσις τοῦ ρυθμοῦ τοῦ σχηματισμοῦ ἀποθεμάτων, ἡ ἐκδήλωσις κατὰ τρόπον ἱκανοποιητικὸν τῶν πρώτων ἀποτελεσμάτων τῶν προσπαθειῶν αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς, τέλος ἡ βραδεῖα διαπίστωσις καὶ ἐκ μέρους τῶν πλέον εὐφραντάστων λαῶν ὅτι τρίτος παγκόσμιος πόλεμος εἰς τὸ ἐγγὺς μέλλον δὲν εἶναι ἀναπότρεπτος, περιώρισαν πολὺ τὴν σημασίαν τῶν προβλέψεων περαιτέρω ἀνατιμήσεων, ἀφ' οὗ μάλιστα ἤρξατο ὑποτίμησις.

Δευτερεύουσαν συμβολὴν εἰς τὴν παρατηρηθεῖσαν ἔλλειψιν πρώτων ὑλῶν εἶχαν ἡ αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ προσπάθεια ἐξυψώσεως τοῦ βιωτικοῦ τοῦ ἐπιπέδου, τέλος ἡ εἰς Ἀγγλίαν καὶ Δυτικὴν Γερμανίαν παρατηρουμένη ἀνεπαρκῆς ἀπόδοσις τῶν ἀνθρακωρυχείων. Πρέπει νὰ σημειωθῇ διὰ τοὺς τελευταίους αὐτοὺς τρεῖς παράγοντας ὅτι πρόκειται περὶ παραγόντων, οἱ ὅποιοι ἐνήργουν ἀπὸ τοῦ 1945 πλέον καὶ ὅτι ἀπλῶς αἱ βαθμιαίως ἐπερχόμεναι συνέπειαι τῶν κατέστησαν αἰσθητότεραι ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου 1950, ἔνεκα τῆς ἐνεργείας τῶν ἔκτοτε προσηθέντων.

β'

Τὰ μέσα ἀντιμετωπίσεως τῆς ἐλλείψεως πρώτων ὑλῶν δύνανται νὰ διακριθῶν εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐσκέπτοντο καὶ οἱ κλαστικοὶ οικονομολόγοι καὶ εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα νοοῦνται μόνον εἰς ἐποχὰς ἐπεμβάσεως τοῦ κράτους εἰς μεγάλην κλίμακα εἰς τὴν οἰκονομίαν. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ὑπάγονται:

α) ἡ ὑψωσις τῶν τιμῶν, ἡ ὁποία εἶναι ἀποτελεσματικὴ δι' ἀγαθὰ μὲ ἐλαστικότητα τῆς ζητήσεως, ἀλλ' αὐτὸ δὲν συμβαίνει κατὰ κανόνα εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν πρώτων ὑλῶν, ἰδίᾳ ἂν ἀγοράζωνται ἀπὸ δημοσίας ὑπηρεσίας πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν μέσων διεξαγωγῆς πολέμου. Πρέπει ἐξ ἄλλου νὰ ὑπομνησθῇ ὅτι ἐπὶ ἐλαστικότητος τῆς ζητήσεως ἐπιτυγχάνεται συνήθως ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν σπουδαιότερων ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς οἰκονομίας ἀναγκῶν.

β) ἡ ἐπαναλειτουργία ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἠδύναντο νὰ ἐργασθῶν πρὸ τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν, διότι ἡ δαπάνη τῶν τῆς παραγωγῆς ἦτο μεγαλυτέρα τῆς ὀριακῆς ἐπιχειρήσεως.

γ) ἡ μείωσις τῶν ἀποθεμάτων μὴ δυναμένη ὁμως νὰ προχωρήσῃ πέραν ἐνὸς ὠρισμένου ὁρίου, ἰδίᾳ ὅταν προβλέπεται ἔντασις τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

Τὰ ὡς ἄνω μέτρα δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἰσοσκέλισιν τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως πρώτων ὑλών, ἡμικατεργασμένων προϊόντων καὶ στερεῶν καυσίμων εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν, ἡ ὁποία καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Κορέας δὲν ἀπεῖχε πολὺ ἀπὸ τὴν πλήρη ἀπασχόλησιν. Κατὰ ταῦτα ἡ κατάστασις ἦτο ριζικῶς διάφορος τῆς ἐπικρατούσης κατὰ τὸ 1939, ὅτε ἡ ἀπασχόλησις ἀπεῖχε πολὺ τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως. Ἐχρειάσθη προσφυγὴ εἰς μέτρα ἀποτελεσματικώτερα, ὡς εἶναι ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐξαγωγῆς ἐν γένει, ἡ ἐξάρτησις τῆς ἀδείας ἐξαγωγῆς ἀπὸ τὸν τόπον τοῦ προορισμοῦ μὲ ἀντικείμενον τὴν ἀπαγόρευσιν ἐξαγωγῆς εἰς κράτη δυνάμενα νὰ ἐπανεξαγάγουν εἰς ἐχθρικά κράτη ἢ εἰς κράτη μὴ δυνάμενα ἢ μὴ ἐπιθυμοῦντα νὰ συμβάλουν εἰς τὴν πολεμικὴν προπαρασκευὴν, ὁ περιορισμὸς ἢ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς χρησιμοποίησεως εἰς τὴν ἡμεδαπὴν, ἢ δημιουργία διεθνῶν ὀργανισμῶν κατανομῆς κατὰ τὸ πρότυπον τῶν διασυμμαχικῶν ὀργανισμῶν τῆς πολεμικῆς περιόδου, τέλος ὁ συνδυασμὸς μερικῶν ἢ ὅλων αὐτῶν τῶν μέτρων.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν μέτρων περισσότερον ἐφηροσόθησαν ἡ ὑψωσις τῶν τιμῶν, ἡ μείωσις τῶν ἀποθεμάτων, ὁ περιορισμὸς τῆς ἐξαγωγῆς καὶ τῆς χρησιμοποίησεως εἰς τὴν ἡμεδαπὴν καὶ δὴ ἐκάστοτε κατὰ συνδυασμὸν ἐξαρτώμενον ἀπὸ τὴν κατάστασιν τοῦ ἰσοζυγίου λογαριασμῶν, τὰ ἀποθέματα, τὴν προοπτικὴν τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν περὶ ὧν πρόκειται ἀγαθῶν, τέλος ἀπὸ καθαρῶς πολεμικοῦς παράγοντας, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν δυνατότητα ἐφαρμογῆς τῶν ἐκάστοτε ἀποφασιζομένων ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων. Τὸ τελευταῖον θεωρεῖται κατὰ κανόνα εὐνόητον, χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι.

γ'

Αἱ συνέπειαι τῆς ἑλλείψεως πρώτων ὑλών ἐπὶ τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας εἶναι πολλαπλαῖ καὶ εὐρίσκονται εἰς ἀλληλεπίδρασιν.

Εἶχομεν πρῶτον γενικὴν ὑψωσιν τῶν τιμῶν καὶ τῶν ναύλων, ἡ ὁποία εἰς πολλὰ κράτη προεκάλεσεν καὶ αὔξησιν τῶν ἀμοιβῶν τῶν ἐργαζομένων. Ἡ αὔησις τῶν τιμῶν ἐν γένει, ὡς αὐταὶ ἐμφανίζονται εἰς τοὺς διαφόρους τιμαρίθμους, δὲν ὑπερβαίνει τὰ 20%. Ἐν τούτοις εἰς ὠρισμένα ἐμπορεύματα π.χ. τὸ μαλλὶ ἐσημειώθη ὑπερδιπλασιασμὸς τῶν τιμῶν καὶ τὸ αὐτὸ ἐσημειώθη εἰς τοὺς ναύλους. Ἡ αὔησις τῶν ἀμοιβῶν τῶν ἐργαζομένων σπανίως ἔφθασε τὰ 20%.

Ἀποτέλεσμα τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν ὑπῆρξεν ἡ αὔησις τοῦ κόστους τοῦ βίου καὶ τῆς δαπάνης παραγωγῆς, ἐκτὸς ἂν εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν ἐξουδετεροῦται τυχὸν ἀπὸ τὴν ὑπαρξιν κατιουσῶν δαπανῶν παραγωγῆς.

Τὸ τελευταῖον ὁμως εἶναι εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν ἀρκετὰ σπάνιον, ἐφ' ὅσον καὶ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1950 γενικῶς ἡ ἀπασχόλησις εὐρίσκετο πολὺ πλησίον τοῦ μεγίστου δυνατοῦ ὄριου. Τέλος, ἐφ' ὅσον ὅλαι αἱ τιμαὶ δὲν ἀνέρχονται ποτὲ μὲ τὸν αὐτὸν ρυθμὸν, προέκυψεν ἀνακατανομὴ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐπ' ὠφελεία τῶν παραγωγῶν τῶν περισσότερον ἀνατιμηθεισῶν πρώτων ὑλῶν ἢ τῶν διαθετότων ἀποθέματα ἢ καὶ τῶν εἰσαγωγέων καὶ ἰδιαιτέρως ἐπὶ βλάβῃ τῶν καταναλωτῶν των, ἃν ἔχουν μάλιστα σταθερὰ εἰσοδήματα. Ἡ αὐξήσις εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν ἐδυσχεράνη ἀπὸ τὸν φόβον αὐξήσεως πληθωριστικῆς τῆς ἀγορασιατικῆς δυνάμεως, ἃν δηλαδὴ αὐτὴ ἀπεκλείετο ἄνευ προσφυγῆς εἰς τὴν ἐκδοτικὴν τράπεζαν, ἣτις πρέπει νὰ ἀποφεύγηται, ὅταν εὐρισκόμεθα πλησίον τῆς πλήρους ἀπασχολήσεως, ὅπου ἦτο ἡ παγκόσμιος οἰκονομία, πλην ὠρισμένων ἐξαιρέσεων καὶ πρὸ τῆς ἐνάργεως τοῦ πολέμου εἰς τὴν Κορέαν.

Ὡς ἐκ τούτου ἡ προσπάθεια περαιτέρω αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς προσκρούει εἰς ὄλονεν περισσότερο, ἀδιέξοδα, τὰ ὁποῖα ἐνίστε δύνανται νὰ παραμερισθοῦν, χωρὶς ὁμως νὰ παύσουν νὰ δημιουργοῦν πληθωριστικὰ τάσεις εἴτε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μιάς οἰκονομίας εἴτε καὶ εἰς τὸ πλαισίον τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας.

Ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰς διάφορον βαθμὸν σημειωθείσα ὑψώσεις τῶν τιμῶν καὶ τῶν ναύλων καὶ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι κατέστη δυνατὴ ἡ συνέχισις τῶν διεθνῶν δόσοληψιῶν ὠδήγησεν εἰς ἀνατροπὴν τῆς σχέσεως ἀνταλλαγῆς, ὡς αὐτὴ εἶχε διαμορφωθῆ τὸν Ἰούνιον 1950 ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς τότε σχεδὸν συμπληρωθείσης ἀποκαταστάσεως τῶν πολεμικῶν ζημιῶν καὶ ἀνασυστάσεως τῶν ἀποθεμάτων ὡς καὶ τῆς ὑποτιμήσεως πολλῶν νομισμάτων κατὰ Σεπτέμβριον 1949. Ἡ σχέσις ἀνταλλαγῆς ἐβελτιώθη ὑπὲρ τῶν κρατῶν, τὰ ὁποῖα εἴτε εἰς τὰ μητροπολιτικὰ εἴτε εἰς τὰ ἀποικιακὰ των ἐδάφη παράγουν τὰς περισσότερον ἀνατιμηθεῖσας πρώτας ὕλας. Τοῦναντίον ἐπεδεινώθη εἰς βάρος τῶν κρατῶν, τὰ ὁποῖα προέβησαν εἰς μεγάλας εἰσαγωγὰς πρώτων ὑλῶν σπανιζουσῶν. Αὐτὸ συνέβη κυρίως διὰ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Φυσικὸν εἶναι ἡ μεταβολὴ τῆς σχέσεως ἀνταλλαγῆς νὰ ἔχη ἀντίκτυπον ἀνάλογον ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου λογαριασμῶν τῶν περὶ ὧν πρόκειται χωρῶν. Ἡ ὡς ἐκ τούτου σημειωθείσα ἐπιδείνωσις τοῦ πολὺ ἐνεργητικοῦ ἰσοζυγίου τῶν λογαριασμῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς εἶχεν ὡς συνέπειαν τὴν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τῶν δολλαρίων διὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν οἰκονομίαν. Πράγματι τὰ μὲ ἀποικίας κράτη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἐπέτυχον σημαντικὴν αὐξήσιν τῶν εἰς δολλάρια προσόδων των συνεπεία τῆς ἀνατιμήσεως τῶν ἐκεῖ παραγομένων πρώτων ὑλῶν καὶ συνεπεία

τῆς παρὰ αὐτὴν ἀγορᾶς των εἰς μεγάλην κλίμακα ἀπὸ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς.

δ'

Ἀπὸ τὴν διάρθρωσιν τῶν καθ' ἕκαστον ἐθνικῶν οἰκονομιῶν, ἀπὸ τὰς σχέσεις αὐτῶν μὲ τὴν ἀλλοδαπὴν καὶ ἀπὸ τὸ καθεστῶς τὸ διέπον καὶ αὐτὰς καὶ τὴν ἐν γένει οἰκονομικὴν δραστηριότητα ἐντὸς τῶν συνόρων ἑκάστης, ἔξαρτᾶται ἡ ἐμφάνισις καὶ ἡ ἔντασις ὄλων αὐτῶν τῶν φαινομένων εἰς αὐτάς. Εἶναι ἄλλως τε φυσικὸν ὅτι ἡ δυναμικότης τῆς οἰκονομίας προκαλεῖ καὶ ὡς πρὸς αὐτάς συχνὰς καὶ ἐνίοτε ριζικὰς μεταβολάς. Αὐταὶ θὰ ἐνταθοῦν, ἂν τυχὸν τώρα οἱ ἀποκρύπτοντες ἀποθέματα ἀλλάξουν γνώμην ὡς πρὸς τὴν πιθανὴν μελλοντικὴν ἐξέλιξιν τῶν τιμῶν τῶν σπανιζουσῶν σήμερον πρώτων ὑλών.

ε'

Ἐρωτᾶται τώρα προκειμένου νὰ ἀναζητηθοῦν αἱ συνέπειαι τῆς ἑλλείψεως πρώτων ὑλών ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας πῶς παρουσιάζεται ἡ κατάστασις.

Αἱ εἰσαγωγαὶ πρώτων ὑλών, ὅπως αὐταὶ νοοῦνται εἰς τὴν παροῦσαν εἰσήγησιν, ἀνῆλθον τὸ 1938 εἰς 39 ἑκατομμύρια δολλαρίων, ἦτοι 35% τοῦ συνόλου τῶν εἰσαγωγῶν μας καὶ 50% τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν μας. Τὸ 1949 οἱ ἀντίστοιχοι ἀριθμοὶ ἦσαν 75 ἑκατομμύρια δολλαρίων, 19% τοῦ συνόλου τῶν εἰσαγωγῶν μας καὶ 90% τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν μας. Πρέπει ἔξ ἄλλου νὰ ὑπομνησθῇ ὅτι προπολεμικῶς εἰσήγομεν 974 χιλιάδας τόννων γαιανθράκων καὶ ὀπτάνθρακος ἀξίας 7 ἑκατομμυρίων δολλαρίων καὶ 314 χιλιάδες τόννων νάφθας καὶ βενζίνης ἀξίας 4 ἑκατομμυρίων δολλαρίων μὴ περιλαμβανόμενα εἰς τοὺς ὡς ἄνω ἀριθμούς. Τοῦναντίον τὸ 1949 εἰσηγάγαμεν μόνον 293 χιλιάδας τόννων γαιανθράκων καὶ ὀπτάνθρακος ἀξίας 6 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, ἀλλὰ 826 χιλιάδας τόννων ὑγρῶν καυσίμων ἀξίας 24 ἑκατομμυρίων δολλαρίων. Κατὰ ταῦτα ὁ ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας δυσμενὴς ἀντίκτυπος ἀπὸ τὴν ἀνατίμησιν καὶ ἀπὸ τὴν σπάνιν τῶν πρώτων ὑλών, ὅπως αὐταὶ νοοῦνται εἰς αὐτὴν τὴν εἰσήγησιν, θὰ ἦτο ἐντονώτερος ἄνευ αὐτῆς τῆς ὑποκαταστάσεως τῶν στερεῶν καυσίμων ὑπὸ ὑγρῶν καυσίμων. Αὐτὴ ἐξηγεῖται εὐχερῶς ἀπὸ τὴν μεγαλυτέραν θερμοκρατικὴν ἱκανότητα τούτων, ἀπὸ τὴν μεγαλυτέραν εὐχέρειαν τῆς μετακινήσεώς των καὶ ἀπὸ τὴν μεγαλυτέραν εὐχέρειαν ἀγορᾶς των, ἐνῶ ἀντιθέτως καθ' ὅλην τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ὑπάρχουν καὶ ὑπῆρχαν ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Εὐρώπην δυσκολίαι ἔξευρέσεως στερεῶν καυσίμων. Δὲν πρέπει νὰ παροραθοῦν σχετικῶς καὶ αἱ πολὺ μεγαλύτεροι ἀνάγκαι ὑγρῶν καυσίμων τοῦ στρατεύματος καὶ ἡ

κατά τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ 1949 πλημμελὴς ἀκόμη λειτουργία τῶν σιδηροδρόμων.

Κατὰ ταῦτα ἡ ἐπίδρασις τῆς ἐλλείψεως καὶ τῆς ἀνατιμῆσεως τῶν 19 % τοῦ συνόλου τῶν ἑλληνικῶν εἰσαγωγῶν πρέπει βεβαίως νὰ εἶναι δυσμενὴς ἀλλὰ καὶ ὄχι καταστρεπτικὴ ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἀφ' οὗ μάλιστα ἡ ἀνατίμησις δὲν ὑπῆρξεν κατὰ μέσον ὄρον ὑπερβολικὴ. Ἐξ ἄλλου ἡ ἐξ αὐτῆς τῆς καταστάσεως ζημία ἐξουδετεροῦται ἐν μέρει εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἀπὸ τὸ ὅτι ἐξάγομεν μεταλλεύματα καὶ ἀποκομίζομεν καθαρὰν πρόσοδον ἀπὸ τοὺς ναύλους. Βεβαίως τὰ ἑλληνικὰ μεταλλεύματα θεωροῦνται πτωχὰ καὶ οὐδέποτε ἐξήγοντο ὑπὸ πραγματικὰ ἱκανοποιητικὸς ὅρους ἀπὸ ἀπόψεως τιμῆς, ἀπὸ ἀπόψεως συμβολῆς εἰς τὴν ἀπασχόλησιν καὶ ἀπὸ ἀπόψεως συμβολῆς εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Ὅλα αὐτὰ κατέστησαν περισσότερον ἔκδηλα μετὰ τὸν 2ον παγκόσμιον πόλεμον καὶ ἰδίᾳ ὅταν ἐσυνεχίζετο ὁ πόλεμος κατὰ τῶν συμμαχοιῶν. Ἡδη, ἡ ἐξαγωγή κατὰ τὸ 1950 ἔφθασε περίπου τὴν ἐξαγωγήν τοῦ 1938 (περίπου 250 χιλιάδες τόνων), ἀλλὰ δὲν ἀπέφερε παρὰ 3 ἑκατομμύρια δολλαρίων ἔναντι 4 τὸ 1938. Οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ δεικνύουν πόσα πολλὰ πράγματα πρέπει νὰ ἐπιτελεσθοῦν προκειμένου νὰ ἀξιοποιηθῇ ὁ μεταλλικὸς μας πλοῦτος. Ἡ ἰδεώδης εὐκαιρία θὰ ἦτο ἡ παροῦσα σπάνις πρώτων ὑλῶν εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν, ἀλλὰ πολὺ πιθανὸν εἶναι ὅτι αὐτὴ θὰ ἔχη παρέλθῃ, προτοῦ ἀρχίσει πραγματικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν μεταλλείων μας. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουν κατ' ἀναλογίαν μετὰ τοὺς ναύλους συνεπείᾳ τῆς γενικῆς οὕτως εἰπεῖν ἐγκαταστάσεως τῶν Ἑλλήνων ἐφοπλιστῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀνεξαρτήτως δὲ τῆς σημαίας, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ταξιδεύουν τὰ πλοῖα των. Ἡ βελτίωσις ὡς πρὸς οὗτους ἀντικατοπτρίζεται μόνον ἢ σχεδὸν μόνον ἀπὸ τοὺς ἠὑξημένους μισθοὺς πολυαριθμωτέρου προσωπικοῦ τῶν πλοίων αὐτῶν.

Δὲν δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ὑποστηρίζωμεν ὅτι ἡ ζημία τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἀπὸ τὴν ἀνατίμησιν τῶν πρώτων ὑλῶν ἐξουδετεροῦται πλήρως ἀπὸ τὴν ἠὑξημένην ἐξαγωγήν μεταλλευμάτων καὶ ἀπὸ τὴν ἔντασιν τῆς κινήσεως τῆς ἐμπορικῆς μας ναυτιλίας.

Ἡ πιστοποίησις αὐτὴ εἶναι τοσοῦτω μᾶλλον δυσάρεστος, ἐφ' ὅσον οὕτως ἢ ἄλλως ἡ σχέσις τῆς ἀνταλλαγῆς ἔχει ἐπιδεινωθῆ πολὺ ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1938. Πράγματι οἱ Γερμανοὶ οὐδένα λόγον ἔχουν νὰ πληρώνουν ὅπως τότε τιμὰς μεγαλυτέρας τῶν διεθνῶν, τὰ εἰσαγόμενα ἀγαθὰ ἔχουν μικρὰν ἐλαστικότητα ζητήσεως καὶ ἀνετιμῆθησαν οὐσιωδῶς ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1938, ἀντιθέτως τὰ ἐξαγόμενα ἀγαθὰ ἔχουν μεγάλην ἐλαστικότητα ζητήσεως, ὑφίστανται ὄξυν ἀνταγωνισμὸν καὶ ἀνετιμῆθησαν πολὺ ὀλιγώτερον ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1938. Ἡ ἀνατίμησις τῶν πρώτων ὑλῶν τὴν ἐπεδείνωσεν ἔτι μᾶλλον

καὶ αὐτὸ μειώνει καὶ τὴν συμβολὴν τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας διδομένης εἰς χρῆμα.

στ'

Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω χαρακτηριστικῶν τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἡ ἐπίδρασις τῆς ἀνατιμῆσεως τῶν πρώτων ὑλῶν ἔχει ἀδιαμφισβητήτως δυσμενῆ ἀντίκτυπον ἐπ' αὐτῆς. Ἐρωτᾶται ὁμως ἂν ἐπὶ πλεόν ἔγινεν αἰσθητὴ εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν ἡ ἔλλειψις πρώτων ὑλῶν. Ὁ δυσμενῆς ἀντίκτυπος ἀπὸ τὴν ἀνατίμησιν τῶν πρώτων ὑλῶν ἐμφανίζεται ἐν ταῖς καθ' ἕκαστον ὡς ἐξῆς:

α) Αἱ τιμαὶ γενικῶς ἠϋξήθησαν κατὰ 20 %, ὅπως διαπιστώνεται ἀπὸ τοὺς διαφόρους τιμαρίθμους τοῦ κόστους τοῦ βίου καὶ τοῦ λιανικοῦ ἐμπορίου ἐπισήμου καὶ ἰδιωτικῆς προελεύσεως. Πρόκειται περὶ φαινομένου παγκοσμίου μὴ δυναμένου νὰ ἀποφευχθῆ εἰς μίαν χώραν μὲ τόσον μάλιστα μεγάλην ἐξάρτησιν ἀπὸ τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν, ὅπως ἡ Ἑλλάς. Δὲν ἀποκλείεται νὰ συνέτελεσαν καὶ αἱ κάπως ὑψηλὰ καθορισθεῖσαι τιμαὶ συγκεντρώσεως ἀγροτικῶν προϊόντων καὶ ἴσως ἡ κερδοσκοπικὴ διάθεσις μέρους τῶν πιστώσεων. Δὲν ἀνταποκρίνεται ὁμως εἰς τὰ πράγματα τὸ λεγόμενον ὅτι αὐτὴ αὐτὴ ἡ χορήγησις πιστώσεων προκαλεῖ ἀνατιμήσεις, διότι οὐδέποτε ὄχι μόνον δὲν ἐφθάσαμεν, ἀλλὰ οὔτε κἀν ἐπλησιάσαμεν τὴν πλήρη ἀπασχόλησιν. Μόνον εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν θὰ συνέβαινε αὐτό.

Ἡ αὔξησις αὐτῆ τῶν τιμῶν ἔχει διάφορα ἀποτελέσματα μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἀπασχοληθῶμεν ἐν τοῖς καθέκαστον.

β) Ἡ δαπάνη παραγωγῆς παρουσίασεν ἐπίσης αὔξησιν ὄχι μόνον, διότι ἠϋξήθησαν αἱ τιμαί, ἀλλὰ καὶ διότι αἱ ἀπολαναὶ τῶν ἐχόντων μικρὰ ἡμερομίσθια, οἱ ὁποῖοι ὡς γνωστὸν ἀποτελοῦν τὴν πλειοψηφίαν, ἠϋξήθησαν κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος δῖς.

γ) Ἡ ζήτησις γενικῶς ἠλαττώθη, διότι ἐκτὸς προκειμένου περὶ βασικῶν τροφίμων ἡ ἐλαστικότης τῆς ζήτησεως εἶναι σημαντικὴ πρὸ παντός, δταν ἔχουν ἱκανοποιηθῆ κάπως αἱ ἀνάγκαι εἰς ὅλα τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ. Ἡ ἐλαστικότης τῆς ζήτησεως ἐπιτείνεται ἀπὸ τὴν μικρὰν ἀγοραστικὴν δύναμιν τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τῶν κατοίκων τῆς χώρας, ἡ ὁποία περιορίσθη ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς διαθέσεως 450 περίπου δισεκατομμυρίων δραχμῶν δι' ἀγορὰν χρυσοῦ κατὰ τὸν χειμῶνα 1950]1. Εἰδικῶς προκειμένου διὰ τὴν μείωσιν τῆς ζήτησεως τῶν ὑφασμάτων ἐπίδρασιν ἐξήσκησεν καὶ ἡ ἔλλειψις ψύχους κατὰ τὸν χειμῶνα 1950]1.

δ) Ἡ κατανομή τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος μετετοπίσθη εἰς βάρος τῶν ἐχόντων σταθερὰς ἀπολανάς καὶ τῶν καταστάντων ἀνέργων. Ὑπολογίζεται ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον ἀπὸ τὸ «Βῆμα» ὅτι ἐπὶ 79 χιλιάδων περίπου ἐργαζομέ-

νων εις 570 επιχειρήσεις τῆς περιοχῆς τῆς τέως Διοικήσεως Πρωτευούσης καὶ ἀντιπροσωπευουσῶν τὰ 56 % τοῦ συνόλου τῶν εις τὴν χώραν ἐργαζομένων εις βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις ἀπελύθησαν ἀπὸ Νοεμβρίου 1950 μέχρι Μαΐου 1951 κατόπιν ἀφαιρέσεως τῶν προσλήψεων 1.943 ἢτοι 2,5 %. Βεβαίως πολλοὶ ἐκ τῶν ἐχόντων σταθερὰς ἀπολαύσας κατώρθωσαν εἴτε ἐπισήμως εἴτε ἀνεπισήμως νὰ λάβουν αὐξήσεις. Ἐξ ἄλλου εἰδικευμένοι ἐργάται σπανίως ἀπολύονται, διότι οἱ ἐργοδοταὶ φοβοῦνται πάντοτε ἀδυναμίαν ἐξευρέσεως ἄλλων, ὅταν τοὺς χρειασθοῦν.

ε) Ὁ ὄγκος τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος παρουσίασε μείωσιν ὄχι ἐν σχέσει πρὸς τὸ προηγούμενον ἔτος, ἀλλὰ πρὸς ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ, ἂν δὲν ἐμειοῦτο ὀνομαστικῶς καὶ οὐσιαστικῶς ἡ ἀμερικανικὴ βοήθεια καὶ ἂν ἡ βιομηχανία ἀπασχολεῖτο πλήρως, δηλαδὴ ἦτο ἀπηλλαγμένη τοῦ φόβου ἀδυναμίας πωλήσεως τῶν προϊόντων τῆς διὰ τοὺς διαφόρους προεκτεθέντας λόγους. Ἄδυναμία παραγωγῆς λόγω ἐλλείψεως πρώτων ὑλῶν παρουσιάσθη μόνον εις τὴν περίπτωσιν τοῦ σιδήρου καὶ αὐτὸ μόνον παροδικῶς. Ἀνεξαρτήτως τῆς σημειωθείσης μειώσεως ἐν σχέσει πρὸς ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ παραχθῆ πρέπει νὰ τονισθῆ ὅτι ἔλλειψις δὲν παρουσιάσθη καθόλου πλὴν τῆς ὡς ἄνω περιπτώσεως τοῦ σιδήρου.

στ) Ἡ ἀπασχόλησις τῶν δυναμένων νὰ ἐργασθοῦν ἦτο μικροτέρα ὄχι μόνον τῆς μεγίστης δυνατῆς ἀλλὰ καὶ τῆς συνήθως παρατηρουμένης.

ζ) Τέλος αἱ πληθωριστικαὶ τάσεις εις τὴν ὑποαπασχολημένην ἑλληνικὴν οἰκονομίαν ἐνισχύθησαν. Πράγματι ἡ συσσωρευομένη ὑπὸ μορφήν χρυσοῦ ἀγοραστικὴ δύναμις ἠξήσεν αἰσθητῶς. Ἐπίσης αἱ τιμαὶ ἠξήθησαν καὶ οἱ διάφοροι μισθωτοὶ ἔλαβον ἢ λαμβάνουν αὐξήσεις. Ὡς ἐκ τούτου ἂν εις τὸ ἐξωτερικὸν ἐνταθῆ ἢ πρὸς τὰ κάτω τάσις τῶν τιμῶν, ὑπάρχει φόβος ὅτι θὰ εὐρεθῶμεν εις τὴν αὐτὴν δυσχερῆ θέσιν ἀπὸ ἀπόψεως ἐξαγωγῶν, ὅπως τὸν Σεπτέμβριον 1949 πρὸ τῆς ὑποτιμήσεως τῆς δραχμῆς. Ἀντιθέτως, ἄνευ τῆς ἀνατιμήσεως εις τὸ ἐξωτερικὸν ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις θὰ εἶχε χρησιμοποιηθῆ εἰς πολὺ μεγαλυτέραν κλίμακα, αἱ ἀνάγκαι θὰ ἰκανοποιούντο πληρέστερον καὶ αἱ τιμαὶ δὲν θὰ ἀνῆρχοντο εις ἐπίπεδα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γνωστὸν εἶναι ἐκ πείρας ὅτι δὲν δύνανται νὰ κατέλθουν πλέον. Ἐξ ἄλλου αἱ μονοπωλιακαὶ τάσεις εις τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν ἐνισχύθησαν ἀπὸ τὰς προσωρινὰς δυσχερείας προμηθείας ἐκ τῆς ἄλλοδαπῆς. Αὐταὶ διὰ καθαρῶς συναλλαγματικούς λόγους θὰ γίνουν περισσότερο αἰσθηταί, ἂν αἱ τιμαὶ εις τὴν ἄλλοδαπὴν πέσουν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀνατιμήσεως τῶν πρώτων ὑλῶν ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ὑπῆρξαν δυσμενῆ καὶ ἐπὶ πλέον

ἐγκυμονοῦν κινδύνους διὰ τὸ μέλλον, οἱ ὅποιοι θὰ καταστήσουν ἐνδεχομένως ἀναγκαίαν κάποιαν νομισματικὴν προσαρμογὴν, ἐὰν βεβαίως μειωθοῦν, ὅπερ ἀπίθανον, πολὺ αἱ τιμαὶ εἰς τὴν ἄλλοδαπήν. Ἐξ ἄλλου προκύπτει ὅτι ἡ σπάνις τῶν πρώτων ὑλών οὐδόλως ἐγένετο ἕως τώρα αἰσθητὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκτὸς διὰ τῆς προηγηθείσης ἀνατιμήσεως καὶ ἐκτὸς τῆς ἀναφερθείσης παροδικῆς ἑλλείψεως σιδήρου. Ἐπὶ τοῦ σημείου συμφωνοῦν ἀπολύτως αἱ ἀρμόδιαι ὑπηρεσίαι καὶ ὁ σύνδεσμος βιομηχανῶν ὡς καὶ ὄλαι αἱ γεγόμεναι παρατηρήσεις. Εἶναι σχετικῶς χαρακτηριστικὸν ὅτι εἰς πολλὰς περιπτώσεις δὲν ἐχρειάσθη κατὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1950[1] νὰ ἐξαντληθοῦν ὄλα τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὴν διάθεσιν τῆς βιομηχανίας συναλλαγματικὰ κονδύλια καὶ ὅτι παρὰ αὐτὸ καὶ διὰ τὸ 1951[2] προβλέπονται προσωρινῶς τουλάχιστον τὰ αὐτὰ κονδύλια.

ζ'

Ἐν ὄψει τῶν δυσμενῶν συνεπειῶν τῆς ἀνατιμήσεως τῶν πρώτων ὑλών ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας καὶ ἐν ὄψει τῶν ἔξαιρετικῶν δυσμενῶν συνεπειῶν, αἱ ὅποια θὰ προκύψουν διὰ τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν εἰσάγουσαν σχεδὸν τὸ σύνολον τῶν καταναλισκομένων καυσίμων καὶ τὰ 30 % περίπου τῶν ἀπαιτουμένων πρώτων ὑλών, ἐρωτᾶται ἂν ὑπάρχουν δυνατότητες ἐξουδετερώσεώς των. Βεβαίως διὰ νὰ ἔχουν ἀξίαν, πρέπει νὰ μὴ συνεπάγονται δαπάνην δυσβάστακτον δυναμένην νὰ καταστήσῃ ἀκόμη μεγαλύτεραν τὴν ἑλληνικὴν δαπάνην παραγωγῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἄλλοδαπήν.

Ἀμέσου ἀποδόσεως δυνατότητες εἶναι μόνον ὁ περιορισμὸς τῆς καταναλώσεως πρώτων ὑλών κατὰ παραγομένην μονάδα καὶ ἡ αὐξησις τῆς ἡμεδαπῆς παραγωγῆς βάμβακος καὶ ἴσως ἐρίου. Ὡς πρὸς τὸν πρῶτον ὁ καθηγητῆς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον Σ. Ἀγαπητίδης συνεκέντρωσε στοιχεῖα, ἀπὸ τὰ ὅποια προκύπτει ὅτι αἱ εἰσαγωγαὶ πρώτων ὑλών ἠῦξησαν πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὴν παραγωγὴν βιομηχανικῶν προϊόντων. Δεδομένου ὅτι ἡ παραγωγικότης τῆς βιομηχανίας ἠῦξησεν, αὐτὸ σημαίνει ἢ ὅτι δημιουργοῦνται ἀποθέματα πρώτων ὑλών ὑπὸ τῶν βιομηχανῶν ἢ ὅτι ἡ παραγωγή των ἔχει αὐξήσει πολὺ περισσότερον ἀπὸ ὅτι φαίνεται εἰς τὸν δείκτην τοῦ συνδέσμου βιομηχανῶν.

Ἡ ἡμεδαπὴ παραγωγή βάμβακος δύναται νὰ αὐξήσῃ αἰσθητῶς, ἂν δὲν καθορίζωνται ὑπερβολικὰ ὑψηλαὶ τιμαὶ συγκεντρώσεως τοῦ σίτου, ἂν ἐνταθῇ ἡ καλλιέργεια καὶ ἂν ἐξασφαλισθοῦν δυνατότητες ἐξαγωγῆς. Ἰδίᾳ εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν.

Διὰ τὸ ἐριον παρουσιάζονται πολὺ μεγαλύτεραι δυσχέρειαι εἰς τρόπον,

ὥστε νὰ θεωρηθῇ ἡ δυνατότης ὡς μελλοντικῆς μᾶλλον ἀποδόσεως.

Μελλοντικῆς ἀποδόσεως δυνατότητες εἶναι ἡ μόνιμος ἀντικατάστασις τῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγομένων στερεῶν καὶ εἰς μερικὰς περιπτώσεις καὶ ὑγρῶν καυσίμων ἀπὸ ἡμεδαπὸν λιγνίτην καταλλήλως καὶ πρὸ παντὸς οἰκονομικῶς προσφερόμενον, ἡ ἀξιοποίησις τῆς ξυλείας ἰδίᾳ τῶν οὐσιαστικῶς παρθένων δασῶν τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἡλείου, ὅποτε χρειάζονται δασικαὶ ὁδοί, ἡ ἀξιοποίησις τῶν κοιτασμάτων θείου καὶ ὁ ἐξοπλισμὸς τῶν μεταλλείων εἰς τρόπον, ὥστε νὰ καταστοῦν οἰκονομικῶς ἐκμεταλλεύσιμα. Ὅταν αὐτὰ πραγματοποιηθοῦν ὄχι μόνον ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία θὰ ὑφίσταται ὀλιγώτερον τὸν ἀντίκτυπον τῶν ἀνατιμήσεων τῆς ἀλλαδοπῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπορροφητικὴ τῆς ἰκανότης θὰ αὐξήσῃ οὐσιωδῶς.
